

történelmi hősök emlékezetének elemzésére. Amint a szerző is kiemeli, kutatása viszonylag újkeletű, hiszen kevés olyan írás született eddig, amely egy adott település politikusának kultikus tisztelete köré épült volna, inkább irodalmi vagy országos szinten is tisztelt történelmi személyiségek emlékezte a domináns a kutatási paradigmában.

A Bernády György és kultusza Marosvásárhelyen. A lokális történelem mint narratív identitás című kötet 224 oldal, minden fejezet végén tömör összegzés található, mely egyben összefoglalja az adott fejezetben tárgyaltakat, illetve előrevetíti a következő fejezet kérdésfelvetését is. A kiadvány végén egy 298 tételből álló irodalomjegyzék található, a legújabb hazai és magyarországi kiadványok mellett nagy számban használ külföldi munkákat. A szövegmellékletben a Bernády Györgynek címzett leveleket, a teljes alakos szobor

avatásakor elhangzott kórusművet, illetve három anekdotát olvashatunk, mely a polgármester személyét örökíti meg. Mindezt a kötethez csatolt CD-melléklet ismertetése, egy román és egy angol nyelvű tájékoztató jellegű összefoglaló és a Fotómelléklet követi. A CD egy Excel-táblázatba szerkesztett adatbázist, a 20. század eleji sajtó forrásanyagának rendszerezését és négy PDF-dokumentumot tartalmaz. A dokumentumokban a következő forrásanyagok találhatóak: I. 20. század eleji sajtóanyag, amely 350 oldal terjedelemben közli a korabeli sajtóközleményeket; II. a hallgatás korszakának anyaga, 34 oldal betűhív átírásban; III. az 1989 utáni sajtóanyag, 23 oldalon; IV. interjúk a Dr. Bernády György Közművelődési Alapítvány néhány tagjával.

Tóth Mária Orsolya

Milyen és hogyan változik ma a vidék?

Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): Változó ruralitások. A vidékiség mai formái. Kriza János Néprajzi Társaság, Kvár 2019. 264 old. (Kriza Könyvek 45.)

A Kriza Könyvek sorozat legújabb kötetében a 2018. szeptember 21-én Gernyeszegen, az MTA BTK Néprajztudományi Intézetével és a Sapientia EMTE Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszékével közösen szervezett *Párhuzamos ruralitások. A vidékiség formái Erdélyben – a KJNT vándorkonferenciája* című konferencia előadásaiból közöl válogatást a Kriza János Néprajzi Társaság. A konferencia az erdélyi vidékkel és vidékiséggel kapcsolatos kutatásokat, az eddig elért eredményeket és tapasztalatokat tárta az érdeklődők elé. Annak ellenére, hogy az erdélyi néprajzkutatás észlelte és rögzítette a hagyományos paraszti társadalom és a gazdálkodó falu átalakulásának (vagy éppen megszűnésének) tényét, mégis adós maradt annak megválaszolásával, hogy mivé alakult a vidék az európai uniós csatlakozást és

a modernizációs hullámokat követően. Ezt a hiányt volt hivatott pótolni a konferencia, amelyen az átalakult földhasználat, a megváltozó gazdasági és szociális kapcsolatrendszerek, a népességmozgások, az új kapcsolatkeresési stratégiák, valamint új közösségformák kérdéskörét vizsgálták az előadók. Az elhangzott előadásokból közölt válogatásba elméleti igényű tanulmányok mellett esetelemzések is helyet kaptak. Ezek a változó ruralitások kulturális (identitás, hagyományörzés hagyománytalanítás, örökségesítés, globalizálódás), társadalmi (átalakult kapcsolatrendszerek, népességmozgások, új kapcsolatkeresési stratégiák, új közösségformák) és gazdasági dimenzióját (vidéki gazdálkodás átalakulása, projekalapú fejlesztések, modernizáció, gazdasági migráció, egyéb egyéni és közösségi stratégiák) veszik górcső alá.

Nagy Ákos (1986) – doktorandus, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Hungarológiai Tanulmányok Doktori Iskola, Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, Kolozsvár, *fradiforever@yahoo.com*

A vidék változó képe Erdélyben című szerkesztői bevezetést követően Vajda András *Falusi közösségek, változó életterek, átalakuló lokalitások* címmel egy átfogó képet nyújt az uniós csatlakozás utáni romániai falu átalakulásáról. Tanulmányában a falusi közösségeket és változó lokalitásokat néprajzi-antropológiai megközelítésben vizsgálja, illetve a gazdálkodói stratégiákat, a változó és változatos, párhuzamos és különidejű mentalitásokat is elemzi.

Balogh Balázs és Fülemlé Agnes *Jelenlét, kapcsolattartás és terepmunka módszerek a változó Kalotaszegen* címmel több évtizedes kalotaszegi terepmunkájuk tapasztalatait tárják az olvasó elé, illetve a több színterű etnográfia módszertani kérdéseit járják körül.

Kovács Barna *Jegyzetek a megélt tér fogalmához* című írásában a marosvásárhelyi agglomerációjához tartozó Marosszentgyörgy urbanizációs/infrastrukturális fejlődésének példáján keresztül a megélt tér fogalmának elméleti hagyományait mutatja be.

A vidéki lakosság földhöz való viszonyának változásairól ír Gagy József a *Deszkralizáció. A földhöz való viszony megváltozásának új fordulata vidéken* című tanulmányában. Ebből kiderül, hogy miként üresedett ki és deszkralizálódott a föld szimbolikus szerepe, illetve hogyan változott meg a vidéki lakosság nagyobb részénél a földdel való szimbolikus kapcsolat.

Peti Lehel *A falusi gazdálkodás változásai egy erdélyi településen* címmel egy mezőségi falu jelenleg követett gazdasági stratégiáit és az utóbbi években végbement változásokat elemzi. Tanulmányában kiemelt szerepet kap a gazdaságok jövedelemszerkezetének bemutatása is, illetve részletesen elemzi a településen jelen levő különböző gazdálkodástípusokat.

Szilágyi Levente *Parasztok és mezőgazdasági vállalkozók. Piacozási gyakorlatok egy szatmári faluban* címmel egy határ menti település, Óvári piacozási gyakorlatait ismerteti. Három család gazdasági stratégiáinak és társadalmi attitűdjeinek elemzésén keresztül egy átmeneti, útkereső időszakot mutat be.

Simon Zoltán *Divergens társadalmi-gazdasági kapcsolatrendszerek és identitásvetületek az Alsó-Nyárád mentén* című tanulmányában az Alsó-Nyárád

menti falvak magyar–cigány kapcsolatrendszerét és a közösségek aktuális társadalmi-gazdasági kapcsolatrendszerét, illetve ezek változását ismerteti az olvasóval.

Nagy Ákos *Szocialista urbanizáció és ruralitás. Kollektivizálási és városrendezési kísérletek* címmel a jobbágytelki kollektivizálási kísérlet és a hóstáti városrendezés példáján mutatja be a román kommunista hatalom felülről jövő, a helyi viszonyokkal nem törődő és átgondolatlan hatalmi beavatkozásait és azok hatásait a rurális közösségekre, amelyek vagy visszafordíthatatlan károkat okoztak, vagy nem érték el a kívánt célt.

Sárosi-Blága Ágnes *A rurális elit identitásának vidékfejlesztési szerepe* című tanulmányában a felcsiki példák alapján elemzi a vidék meghatározó, elől járó társadalmi csoportjainak vidékfejlesztési szerepét. Ugyanakkor bemutatja azt is, hogy ennek a rétegnek milyen a térhez való viszonyulása, és identitásának melyek az összetevői.

A lokális léptékű agrárinnovációról mint a ruralitás új dimenziójáról szól Biró A. Zoltán *Szempontok innovatív agrárkezdeményezések társadalmi beágyazottságának vizsgálatához* című tanulmánya. Ebben a strukturális mintázatok, a gyakorlati eljárások és a narratív (diszkurzív) formák alapján vizsgálja meg a székelyföldi térség innovatív agrárkezdeményezéseinek társadalmi beágyazottságát.

Bodó Julianna *A munkamigráció hatása a rurális közösségekre* című tanulmánya az elmúlt évtizedek munkamigrációs gyakorlatait és a fejlődés kapcsolatát vizsgálja a székelyföldi rurális közösségekben. Ugyanakkor kitér arra is, hogy milyen szerepe van a munkamigrációnak a térség fejlesztéspolitikájában.

A külföldi munkavállalás gyimesi értelmezései: problémák és a lehetséges megoldások a mindennapi és nyilvános diskurzusok szintjén címmel Balatonyi Judit gyimesi kutatásai során megfigyelt munkamigrációs folyamatokat mutat be. Elemzi a külföldi munkavállalás gyimesi értelmezéseit, a migrációt meghatározó helyi diskurzusok formálódását, illetve gazdasági, társadalmi és kulturális összefüggéseit is.

Kotics József *Folytonosság vagy megtorpanás? A zabolai cigány–magyar kapcsolatviszonyok*

változásfolyamata 1998–2018 címmel a háromszéki település interetnikus kapcsolatrendszerének két évtizedet felölelő változásfolyamatát mutatja be. A szerző többek között kitér a kapcsolatviszonyok változásaira, a lokális együttélési modellekre, az egymásról formált kép változásaira, a cigány csoportok belső tagoltságára és a vallás integrációs folyamatban betöltött szerepére is.

A Párhuzamos ruralitások Kárpát-medencei református falusi közösségekben című tanulmányában Bali János egy olyan terepkutatás eredményeit ismerteti, amely a vallásnak és az egyháznak közösségekre gyakorolt hatását, közösségszervező munkáját vizsgálta hét udvarhelyszéki, egy dél-hevesi és négy Eszék környéki református (többségű) faluban.

Kastély a faluban. Kísérlet az épített örökség és annak társadalmi környezete közötti viszony vizsgálatára címmel Kiss Dénes egy Maros megyei barokk kastély revitalizációját tárja az olvasó elé, illetve az ahhoz kötődő pozitív és negatív diskurzusokat, a helyi

közösségnek a kastéllyal kapcsolatos attitűdjeit és vélekedéseit is göröcső alá veszi.

Szabó Lilla *Kalotaszegi Magyar Napok – hagyományteremtés vagy politikai játszma* című tanulmányában egy évente megrendezett (hagyományörző) fesztivált mutat be. A szerző megvizsgálja, hogy a kalotaszegiként azonosított és kalotaszeginek mondott örökség miként kerül bemutatásra egy megadott forgatókönyv mentén, illetve hogyan sajátítja ki azt a politikum.

A kötet tanulmányaiból kiderül, hogy milyen folyamatok játszódtak le vidéken Románia 2007-es EU-s csatlakozása után, ami a társadalmi élet szinte minden területére kihatott. A tanulmánygyűjtemény a változó vidék és az ott lezajló különböző folyamatok iránt érdeklődő néprajzosok, antropológusok vagy éppen szociológusok mellett az átlagolvasó számára is tanulságos olvasmány lehet.

Nagy Ákos

A politikai környezethez igazodott intézmény története

Szabó Béla – Szilágyi Tibor – Lőrinczi Zoltán (szerk.): A marovásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészképzés 70 éve. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kvár 2015. 284 old.

1995-ben a marovásárhelyi magyar nyelvű orvosképzés 50. évfordulójának tiszteletére a Péter Mihály és Péter H. Mária szerzőpáros magánkezdeményezésre emlékkönyvet jelentetett meg. Ekkor ezt nem kísérte hivatalos megemlékező ünnepség. Húsz év elteltével a magyar tagozat ismét kötet formájában emlékezik meg a marovásárhelyi magyar orvosképzés évfordulójáról. A kiadvány ezúttal az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvosi és Gyógyszerészeti Szakosztályának gondozásában jelenik meg. A szerkesztők előszava és az egyetem helyzetének alakulását napjainkig vázoló szöveg fogja közre az egyetem létrehozásának történetét. A visszatekintést az 1995-ös

emlékkönyv szerkesztői indítják, az egyetem első rektora, Csögör Lajos, majd tisztségében az öt követő Puskás György szavai zárják. Ahogyan az előszóban is olvashatjuk, a kötet alapját a Barabás Béla, Péter Mihály és Péter H. Mária által szerkesztett 50. évfordulóra kiadott emlékkönyv adja. A kötet szerkezetileg is hasonló, az elmúlt húsz év történéseivel kiegészítve mutatja be a tanszékeket és klinikákat (preklinikai és klinikai tanszékek történetét). Az egyes fejezeteket a magyar ajkú klinika és tanszékvezetők — vagy ezek hiányában a legmagasabb beosztásban levő oktatók írták. Az elgondolás, miszerint a már 50. évfordulóra kiadott kötetet folytatják, nemes feladatnak bizonyult,

Tatai Orsolya (1986) — doktorandus, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Hungarológiai Tanulmányok Doktori Iskola, Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, Kolozsvár; muzeológus, Maros Megyei Múzeum, tataiorsi05@gmail.com